

ΕφαΘ 885/2009

Πρόεδρος Σ. Βουγιούκαλος, Πρόεδρος Εφετών

Εισηγητής θ. Κανελλόπουλος, Εφέτης

Δικηγόροι Ε. Ποντίκη, Χ. Σαλαβράκου, Γ. Καραζάνος, Α. Κουκουλάς

[...] Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν 2121/1993 "οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού του δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα)". Με το άρθρο 2 παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι "Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη". Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 του ως άνω νόμου "Νοούνται επίσης ως έργα οι μεταφράσεις, οι διασκευές, οι προσαρμογές και οι άλλες μετατροπές έργων ή εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης, καθώς και οι συλλογές έργων ή συλλογές εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαίδειες και οι ανθολογίες (και οι βάσεις δεδομένων), εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου τους είναι πρωτότυπη. Η προστασία των έργων της παρούσας παραγράφου γίνεται με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων στα προϋπάρχοντα έργα, που χρησιμοποιήθηκαν ως αντικείμενο των μετατροπών ή των συλλογών". Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ανωτέρω νόμου, ο δημιουργός ενός έργου είναι ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος του έργου, τα δικαιώματα δε αυτά αποκτώνται πρωτογενώς και χωρίς διατυπώσεις. Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει, ότι το έργο, ως πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή προσιτή στις αισθήσεις, προστατεύεται από τις εν λόγω και λοιπές διατάξεις του νόμου αυτού, εφόσον ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις της γενικής ρήτρας (άρθρο 2 παρ. 1), δηλαδή εφόσον είναι πρωτότυπο (ΑΠ 152/2005).

Ειδικότερα, πνευματικό δημιούργημα, κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης, είναι το προϊόν του ανθρωπίνου πνεύματος, το οποίο έχει μορφή προσιτή στις αισθήσεις και, λόγω της ιδιαιτερότητας του, διαφέρει, από όσα προϋπάρχουν στο περιεχόμενο ή τη μορφή του, ως προς τη συγκεκριμένη δηλαδή οργανική σύνδεση και συνθετική διαμόρφωση των επί μέρους στοιχείων του και ως προς τη συγκεκριμένη εκφραστική εφαρμογή της σχετικής αφηγηματικής ιδέας του δημιουργού. Πρωτοτυπία είναι η ιδιαίτερη ατομικότητα του έργου, που οφείλεται στην προσωπική συμβολή του δημιουργού. Κρίσιμο στοιχείο και, συνεπώς, βασικό κριτήριο της πρωτοτυπίας, η έννοια της οποίας δεν προσδιορίζεται γενικά από το νόμο (εκτός από το τελευταίο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν 2121/1993 που αφορά τα προγράμματα των ηλεκτρονικών υπολογιστών), αλλά έχει διαμορφωθεί από τη θεωρία και τη νομολογία, υπό το καθεστώς του Ν 2121/1993 και του προϊσχύσαντος Ν 2387/1920 "περί πνευματικής ιδιοκτησίας", όπως τροποποιήθηκε από το Ν 4301/1929, είναι η κρίση, ότι κάτω από παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση, δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει έργο όμοιο ή ότι παρουσιάζει με ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο "δημιουργικού ύψους", έτσι ώστε να ξεχωρίζει και να διαφοροποιείται από τα έργα της καθημερινότητας ή από άλλα παρεμφερή γνωστά έργα. Η μοναδικότητα αυτή μπορεί να αναζητηθεί σε κάποιο από τα γνωρίσματα του έργου (στο θέμα, στη σύλληψη, στην κατάταξη, στη

διατύπωση, σε κάποιες λεπτομέρειες), ανάλογα με το είδος και τη φύση του. Εφόσον συντρέχουν οι ως άνω προϋποθέσεις, οι οποίες αποτελούν ζήτημα πραγματικό, υποκείμενο σε απόδειξη, ο νόμος προστατεύει το έργο ως άυλο αγαθό (όχι ως υλικό αντικείμενο καθ' εαυτό, που ενσωματώνει το πνευματικό δημιούργημα) και μόνο σε σχέση με τη συγκεκριμένη μορφή, που έδωσε σε αυτό ο δημιουργός του (Γ. Κουμάντου, Πνευματική Ιδιοκτησία, σελ. 20, 21 και 98 επ., Μ. Μαρίνου, Η προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, ΕΛΛΔνη 35,1441 επ., ΑΠ 152/2005, ΑΠ 257/1995 ΝοΒ 43,893, ΕφΠειρ 281/2005, ΕφΑθ 2768/2003 ΝοΒ 2004,51, ΕφΑθ 3252/2002 ΔΕΕ 2003,293, ΕφΑθ 9040/2000 ΕΛΛΔνη 43,215, ΕφΑθ 8153/1999 ΔΕΕ 2000,383).

Κατά το άρθρο 2 παρ. 2 του Ν 2121/1993, προστατεύονται ακόμη και τα παράγωγα έργα και οι συλλογές, ήτοι τα έργα εκείνα, που προέρχονται από τη μετατροπή ή την προσαρμογή των πρωτοτύπων, όπως είναι και οι διασκευές και οι μεταφράσεις. Επομένως, στο μεταφραστικό παρέχεται το περιουσιακό και ηθικό δικαίωμα, εφόσον και η μετάφραση είναι προϊόν προσωπικής ανθρώπινης δημιουργίας, διακρίνεται από την ατομικότητα του δημιουργού και συνιστά πρωτοτυπία ή "δημιουργικό ύψος", υπό την έννοια της στατιστικής μοναδικότητας (ΕφΑθ 7902/2002 ΕΛΛΔνη 45,241). Τα προαναφερόμενα δύο δικαιώματα (περιουσιακό και ηθικό), τα οποία, όπως αναφέρθηκε, χαρακτηρίζονται ως αποκλειστικά και απόλυτα, περιλαμβάνουν τις εξουσίες, που απαριθμούνται, ενδεικτικά, στα άρθρα 3 και 4 του Ν 2121/1993. Ειδικότερα, το περιουσιακό δικαίωμα δίνει στο δημιουργό εκτός των άλλων, την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει α) την εγγραφή του έργου, δηλαδή την πρώτη υλική ενσωμάτωση του πάνω σε κάποιο υλικό φορέα, που αποτελεί τη βάση για την αναπαραγωγή του σε ένα ή περισσότερα αντίτυπα, με προορισμό συνήθως τη δημόσια χρήση, β) την αναπαραγωγή του έργου, δηλαδή την παραγωγή νέων υλικών υποστρωμάτων (αντιτύπων), όπου επαναλαμβάνεται η αρχική ενσωμάτωση του έργου και η οποία μπορεί να γίνει με οποιοδήποτε μέσο (μηχανικά, ηλεκτρονικά, με μέσα της εκδοτικής τεχνικής, όπως φωτοτύπηση, φωτοσύνθεση κ.λπ.) και γ) τη θέση του έργου σε κυκλοφορία, εξουσία, που περιλαμβάνει τις πράξεις, με τις οποίες το έργο γίνεται προσιτό στο κοινό (κυρίως διάδοση και διανομή) και υλοποιείται, εκτός άλλων, με τη μεταβίβαση (λόγω πώλησης ή δωρεάς) της κυριότητας του υλικού φορέα ενσωμάτωσης του έργου (πρωτοτύπου ή αντιτύπων), η οποία όμως (μεταβίβαση της κυριότητας) δεν επιφέρει μεταβίβαση καμιάς από τις εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος (άρθρο 17), εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία με το δημιουργό (Κουμάντου ό.π., σελ. 207, 208, 210).

Εξάλλου, το ηθικό δικαίωμα, το οποίο, κατά το άρθρο 4 παρ. 3 του ως άνω νόμου, είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα και παραμένει στον δημιουργό ακόμα και μετά τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος, παρέχει στο δημιουργό, μεταξύ άλλων, τις εξουσίες α) της απόφασης για το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο κατά τους οποίους το έργο θα γίνει προσιτό στο κοινό (δημοσίευση), β) της αναγνώρισης της πατρότητας του πάνω στο έργο και ειδικότερα την εξουσία να απαιτεί, στο μέτρο του δυνατού, τη μνεία του ονόματος του στα αντίτυπα του έργου και σε κάθε δημόσια χρήση του έργου του ή, αντίθετα, να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο. Η πρώτη από τις ανωτέρω εξουσίες (δημοσίευση) δεν εξαντλείται με την πρώτη δημοσίευση του έργου. Η δημοσίευση αυτού μπορεί να γίνει μετά από σύμβαση ή με τη συναίνεση του δημιουργού και από τρίτο πρόσωπο (π.χ. εκδότη), χωρίς να θίγονται οι λοιπές εξουσίες του ηθικού δικαιώματος (Γ. Κουμάντου, ό.π., σελ. 234, 239, Δ. Καλλινίκου, Πνευματική Ιδιοκτησία και Συγγενικά Δικαιώματα, έκδοση 2000, σελ. 15, 17, 50 επ. και 89).

Εξάλλου, η εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας αναλύεται σε δύο ειδικότερες εξουσίες: α) την εξουσία της ουσιαστικής αναγνώρισης του γεγονότος ότι ο δικαιούχος είναι δημιουργός του έργου και β) στην εξουσία να απαιτεί τη μνεία του ονόματος του πάνω σε κάθε αντίτυπο του έργου και σε κάθε δημόσια χρήση. Συνέπεια των προαναφερόμενων δύο εξουσιών είναι, ότι απαγορεύεται σε κάθε άλλον

να ισχυρίζεται, ότι είναι ο δημιουργός ή να προβάλλει το όνομα του πάνω στο έργο ως όνομα του δημιουργού. Η προσβολή των δύο αυτών εξουσιών δεν γίνεται μόνο θετικά με την ενέργεια των απαγορευμένων πράξεων από κάποιον τρίτο, αλλά μπορεί να γίνει και αρνητικά με την αμφισβήτηση της ιδιότητας του δημιουργού, χωρίς προβολή του ονόματος του ως δημιουργού (ΕφΑθ 8263/2007, ΕφΑθ 8133/2000). Το περιουσιακό δικαίωμα έχει οικονομική αξία και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης, δηλαδή μεταβίβασης (εκπαιητική δικαιοπραξία) ή εκμετάλλευσης του με τη μορφή της άδειας ή της σύμβασης εκμετάλλευσης (άρθρα 12 και 13 του νόμου). Η διαφορά μεταξύ σύμβασης και άδειας εκμετάλλευσης (που αποτελούν και οι δύο υποσχετικές δικαιοπραξίες) συνίσταται, στο ότι στη σύμβαση εκμετάλλευσης ο αντισυμβαλλόμενος με τον πνευματικό δημιουργό αναλαμβάνει την υποχρέωση να ασκήσει τις εξουσίες, οι οποίες απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα και για τις οποίες καταρτίστηκε η σύμβαση, ενώ στην άδεια η άσκηση εξουσιών, που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα, αποτελεί ευχέρεια του αντισυμβαλλομένου. Αντίθετα, το ηθικό δικαίωμα, το οποίο, όπως αναφέρθηκε, είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα και παραμένει στο δημιουργό ακόμα και μετά τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος, είναι αμεταβίβαστο μεταξύ ζώντων. Όμως, μετά το θάνατο του δημιουργού το δικαίωμα αυτό περιέρχεται στους κληρονόμους του, που οφείλουν να το ασκούν σύμφωνα με τη θέληση του δημιουργού, εφόσον τέτοια θέληση έχει ρητά εκφραστεί (άρθρο 12 παρ. 2 του Ν 2121/1993). Ο δημιουργός έργου του λόγου ή της τέχνης, ακόμη και αν μεταβιβάσει το περιουσιακό του δικαίωμα, διατηρεί το αντίστοιχο επί του έργου ηθικό δικαίωμα, το οποίο, ως εκδήλωση της προσωπικότητας του δημιουργού αφενός μεν καθιερώνεται και προστατεύεται από τις διατάξεις των άρθρων 57 και 59 ΑΚ, αφετέρου δε παρέχει, μεταξύ άλλων, τις εξουσίες της αναγνωρίσεως της πατρότητας και της περιφρουρήσεως του έργου. Για την αντιμετώπιση της δυσκολίας απόδειξης ή της διαπίστωσης του πραγματικού γεγονότος της πνευματικής δημιουργίας, που στηρίζει την πρωτογενή κτήση του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας επί ενός έργου, αλλά και την αντιμετώπιση της αντίστοιχης δυσκολίας είτε της απόδειξης είτε της διαπίστωσης του δευτερογενούς δικαιούχου (δηλ. εκείνου που απέκτησε το δικαίωμα με μεταβίβαση), ο Ν 2121/1993 καθιερώνει με τις διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1 εδ. α και 2, αντίστοιχα, νόμιμα κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία α) τεκμαίρεται ως δημιουργός του έργου το πρόσωπο, του οποίου το όνομα εμφανίζεται πάνω στον υλικό φορέα του έργου κατά τον τρόπο, που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δημιουργού και β) τεκμαίρεται ως δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας σε συλλογικά έργα, σε προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών ή σε οπτικοακουστικά έργα, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, του οποίου το όνομα ή η επωνυμία εμφανίζεται πάνω στον υλικό φορέα του έργου, κατά τον τρόπο που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δικαιούχου.

Με την καθιέρωση των πιο πάνω νομίμων τεκμηρίων και, ειδικότερα, με το δεύτερο από αυτά διευρύνεται, κατ' αποτέλεσμα, το τεκμήριο του δημιουργού και σε δικαιούχους νομικά πρόσωπα, που δεν είναι δυνατόν, εκ των πραγμάτων, να είναι πρωτογενώς πνευματικοί δημιουργοί και διευκολύνεται η απόδειξη της μεταβίβασης των δικαιωμάτων στον εργοδότη και στον παραγωγό, η οποία, κατά κανόνα εμφανίζει πρακτικές και κυρίως δικονομικές δυσκολίες. Για να επέλθει η αντίστοιχη καθενός από τα ανωτέρω νόμιμα τεκμήρια έννομη συνέπεια, ο αιτούμενος την παροχή εννόμου προστασίας, λόγω προσβολής του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας του ή όποιων εξουσιών, που απορρέουν από αυτό, έχουν μεταβιβασθεί, ανατεθεί ή παραχωρηθεί με συμβάσεις εκμεταλλεύσεως ή παροχής άδειας εκμεταλλεύσεως σε αυτόν, πρέπει για την πληρότητα της αγωγής του, να επικαλεστεί και να αποδείξει, στην περίπτωση μεν του πρώτου επί των ως άνω τεκμηρίων, που αναφέρεται στην τεκμαιρομένη ιδιότητα του πνευματικού δημιουργού, το εξωτερικό γεγονός της αναγραφής του ονόματος του πάνω στον υλικό φορέα του έργου κατά το συνηθισμένο τρόπο, στην περίπτωση δε του δευτέρου εκ των ως άνω νομίμων τεκμηρίων, που αφορά, όχι τον πνευματικό δημιουργό και αρχικό δικαιούχο, αλλά τον κατά μεταβίβαση δικαιούχο των ως άνω αναφερομένων κατηγοριών πνευματικών έργων, το εξωτερικό γεγονός της αναγραφής του ονόματος ή της επωνυμίας του φυσικού ή νομικού

προσώπου, που φέρεται ως τέτοιο, κατά τους ισχυρισμούς του, πάνω στον υλικό φορέα του έργου, κατά τον τρόπο, που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δικαιούχου (Κουμάντου, ό.π., σελ. 171 επ.), οπότε πλέον με την απόδειξη του πιο πάνω πραγματικού γεγονότος, θα θεωρηθούν ως αποδεδειγμένα (άρθρο 338 παρ. 2 ΚΠολΔ) και όλα εκείνα τα πραγματικά περιστατικά, που στηρίζουν την ιδιότητα του δημιουργού ή του κατά μεταβίβαση δικαιούχου, τα οποία αποτελούν και την προϋπόθεση της επέλευσης των εννόμων συνεπειών, που ορίζονται αντίστοιχα με τα ως άνω τεκμήρια, αναστρεφόμενου έτσι του βάρους της απόδειξης (άρθρο 10 παρ. 3 Ν 2121/1993). Σχετικά με τον τύπο των δικαιοπραξιών, στο άρθρο 14 του Ν 2121/1993 ορίζεται, ότι "δικαιοπραξίες που αφορούν τη μεταβίβαση εξουσιών από το περιουσιακό δικαίωμα, την ανάθεση ή την άδεια εκμετάλλευσης και την άσκηση του ηθικού δικαιώματος είναι άκυρες, αν δεν καταρτιστούν εγγράφως. Την ακυρότητα μπορεί να επικαλεστεί μόνο ο πνευματικός δημιουργός". Καθιερώνεται, συνεπώς, ως γενικός κανόνας ο έγγραφος τύπος, ο οποίος έχει συστατικό χαρακτήρα. Η διάταξη αυτή είναι αναγκαστικού δικαίου, αφού η μη τήρηση του τύπου επιφέρει ακυρότητα των δικαιοπραξιών αυτών, η οποία, όμως, είναι σχετική, γιατί εναπόκειται στο δημιουργό να την επικαλεστεί (Γ. Κουμάντος, ό.π.). Αντίθετα, υπό το καθεστώς του προϊσχύσαντος δικαίου ίσχυε η αρχή του άτυπου των συμβάσεων και αδειών εκμεταλλεύσεως, ο δε έγγραφος τύπος ήταν εξαίρεση, αφού προβλεπόταν μόνο για τις συμβάσεις θεατρικής παράστασης και δημόσιας εκτέλεσης μουσικών συνθέσεων ενσωματωμένων σε κινηματογραφικές ταινίες,

Κατά τη διάταξη του άρθρου 68 παρ. 3 του Ν 2121/1993, έχουν υπαχθεί στην εφαρμογή του εν λόγω νόμου, μετά την πάροδο έτους, αφότου τέθηκε σε ισχύ, ήτοι μετά την 4.3.1994, και εκείνες από τις παραπάνω δικαιοπραξίες, που είχαν καταρτιστεί πριν τη δημοσίευση του. Η αναδρομικότητα, όμως, αυτή του νέου νόμου δεν αφορά και τον τύπο των δικαιοπραξιών αυτών, ενόψει και της γενικότερης αρχής του διαχρονικού δικαίου, ότι ο τύπος των συμβάσεων εξακολουθεί να διέπεται από το δίκαιο, που ίσχυε κατά την κατάρτιση τους (ΕφΑθ 7909/2002, ΕφΑθ 8183/2000). Στις ως άνω δικαιοπραξίες περιλαμβάνεται και η σύμβαση έντυπης έκδοσης, η οποία προβλέπεται και ρυθμίζεται από το άρθρο 33 του Ν 2121/1993 και με την οποία ο δημιουργός αναθέτει στον εκδότη την αναπαραγωγή και τη θέση σε κυκλοφορία του έργου του έναντι αμοιβής, η οποία συμφωνείται σε ορισμένο ποσοστό επί της λιανικής τιμής πώλησης όλων των πωλουμένων αντιτύπων ή, κατ' εξαίρεση, σε συγκεκριμένο ποσό στις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου (εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, σχολικά βιβλία και βοηθήματα, εφημερίδες, περιοδικά κ.λπ.). Το ύψος του ποσοστού καθορίζεται ελεύθερα μεταξύ των μερών, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο εδ. β της παρ. 1 του παραπάνω άρθρου 33 (λογοτεχνικά, θεατρικά, ταξιδιωτικά έργα, βιογραφίες κ.λπ., όπου προβλέπεται κατώτατο όριο 10%). Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 6 του ίδιου άρθρου, η αμοιβή που οφείλει να καταβάλει ο εκδότης έντυπης έκδοσης στο μεταφραστή ενός έργου για τη μετάφραση, την αναπαραγωγή του και θέση σε κυκλοφορία του έργου, συμφωνείται, επίσης, σε ορισμένο ποσοστό επί της τιμής λιανικής πώλησης όλων των πωλουμένων αντιτύπων. Ωστόσο και στη σύμβαση μετάφρασης εφαρμόζονται οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στην παρ. 2 για την εκδοτική σύμβαση, ήτοι η αμοιβή μπορεί να συμφωνηθεί σε ορισμένο ποσό, όταν πρόκειται για μεταφράσεις λεξικού, εγκυκλοπαίδειας, σχολικών βιβλίων κ.λπ.

Τέλος, κατά το άρθρο 65 παρ. 1 του Ν 2121/1993, σε κάθε περίπτωση προσβολής της πνευματικής ιδιοκτησίας ή του συγγενικού δικαιώματος ο δημιουργός ή ο δικαιούχος του συγγενικού δικαιώματος μπορεί να αξιώσει την αναγνώριση του δικαιώματος του, την άρση της προσβολής και την παράλειψη της στο μέλλον. Κατά την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, όποιος υπαίτιως προσέβαλε την πνευματική ιδιοκτησία ή τα συγγενικά δικαιώματα άλλου, υποχρεούται σε αποζημίωση και ικανοποίηση της ηθικής βλάβης. Η αποζημίωση δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το διπλάσιο της αμοιβής, που συνήθως ή κατά νόμο καταβάλλεται για το είδος της εκμετάλλευσης που έκανε χωρίς την άδεια ο υπόχρεος. Εξάλλου, κατά την παρ. 3 του ίδιου ως άνω άρθρου, αντί για αποζημίωση και χωρίς να απαιτείται

υπαιτιότητα του υπόχρεου ο δημιουργός μπορεί να αξιώσει την καταβολή του ποσού, κατά το οποίο ο υπόχρεος έγινε πλουσιότερος από την εκμετάλλευση του έργου. Οι ως άνω προβλεπόμενες από το νόμο κυρώσεις έχουν σχετική αυτοτέλεια και μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς άμεση προσφυγή στις γενικές διατάξεις του ΑΚ, οι οποίες μόνο συμπληρωματικά θα τύχουν εφαρμογής (ΕφΑθ 1388/2000 ΕλλΔνη 41,1408). Σύμφωνα με τις πιο πάνω διατάξεις, σε περίπτωση προσβολής παρέχεται στο δημιουργό αξίωση για αναγνώριση του δικαιώματος, ενώ σε περίπτωση παράνομης υπαίτιας προσβολής δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση και ικανοποίηση της ηθικής βλάβης, που υπέστη. Προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας πάνω στο έργο είναι κάθε πράξη, που επεμβαίνει στις εξουσίες (ηθικές και περιουσιακές) του δημιουργού, εφόσον η πράξη αυτή γίνεται χωρίς την άδεια του δημιουργού ή χωρίς να συντρέχει άλλος λόγος που να αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής, όπως συναίνεση του δημιουργού, συμβατικός περιορισμός κ.λπ. (ΕφΑθ 6234/2007, ΕφΘεσ 1286/2007, ΕφΑθ 143/2004).

Επομένως, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις του άρθρου 65 παρ. 2 του Ν 2121/1993, σε συνδυασμό και με αυτές των άρθρων 57, 58, 297, 298, 914 και 932 ΑΚ, κάθε πράξη που έχει ως αντικείμενο και περιεχόμενο όμοιο με το αντικείμενο και περιεχόμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον αυτή δεν συντελείται από τον δικαιούχο ή με την συναίνεση του, συνιστά αντικειμενικώς παράνομη πράξη, οπότε συντρέχοντων και των λοιπών ουσιαστικών όρων του άρθρου 914 του ΑΚ, όπως η υπαιτιότητα, η ύπαρξη ζημίας και ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ παρανόμου πράξεως και ζημίας, γεννιέται αξίωση προς αποζημίωση και για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης (ΑΠ 919/2007, ΕφΑθ 6234/2007, ΕφΘεσ 1286/2007, ΕφΘεσ 3022/2006, ΕφΑθ 9040/2000 ΕλλΔνη 2002,217). Επειδή το ύψος δεν είναι εύκολο να υπολογιστεί και η σχετική απόδειξη καθίσταται δυσχερής, ο νομοθέτης καθόρισε, κατά τα ανωτέρω, ένα ελάχιστο όριο αποζημίωσης, προβλέποντας, ότι αυτή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το διπλάσιο της αμοιβής, που συνήθως ή κατά νόμο καταβάλλεται για το είδος της εκμετάλλευσης που έκανε χωρίς άδεια ο υπόχρεος. Ο ενάγων δικαιούχος του συγγενικού δικαιώματος δεν οφείλει να αποδείξει το γεγονός ότι η προσβολή έγινε χωρίς την άδεια του, αφού η ίδια πράξη της προσβολής συνεπάγεται και το παράνομο, αλλά ο εναγόμενος προσβολέας, που αρνείται τη συνδρομή της προσβολής, διότι επικαλείται νόμιμη άδεια εκμεταλλεύσεως, θα πρέπει να ισχυριστεί, κατ' ένσταση, και να αποδείξει τα γεγονότα, που αποκλείουν τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής (ΕφΑθ 1388/2000). Η κατά τα άνω αξίωση αποζημίωσης υπόκειται στην παραγραφή του άρθρου 937 ΑΚ, που είναι πενταετής και αρχίζει, αφότου ο παθών έμαθε τη ζημία και τον υπόχρεο σε αποζημίωση. Στην ίδια παραγραφή υπόκειται και η αξίωση για ηθική βλάβη, που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 65 παρ. 1 του Ν 2121/1993 (Μ.-Θ. Μαρίνος, Η προσβολή του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων ΕλλΔνη 35,1441 επ., ΕφΑθ 206/1988 ΕλλΔνη 1990,385 υπό το προγενέστερο δίκαιο, ΕφΑθ 206/1988).

Γίνεται δε δεκτό ότι δεν απαιτείται για την έναρξη της παραγραφής ο δικαιούχος να είναι σε θέση να προσδιορίσει το ύψος και την έκταση της ζημίας (ΑΠ 374/2001 ΕλλΔνη 43,156, ΑΠ 369/2001 ΕλλΔνη 43,154, ΕφΑθ 2440/2006). [...]

Απορρίπτει τις εφέσεις